

Pozitiva masové kultury?

Masová kultura se stala fenoménem dnešní doby a stejně jako každý lidský produkt si našla své odpůrce i příznivce. Ať už k ní každý z nás zaujímá jakýkoliv postoj, jedno je jisté: ať chceme či nikoliv, prostupuje zcela nepochybně našimi životy a její působení na společnost, sociální skupiny i jedince je téměř nepřetržité.

Velký sociologický slovník definuje masovou kulturu následujícím způsobem: „*Masová kultura jsou kulturní výtvořy a produkce určené pro masy lidí anebo jimi samotnými produkované, vycházející z jejich potřeb a vkusu. Podle A. Kłoskowské je podstatou masové kultury sdělování obdobných či identických obsahů z malého počtu zdrojů velkým masám příjemců, jakož i jednotlivé formy hry a zábavy velkých mas lidí. Masová kultura vznikla jako druhotný produkt průmyslové revoluce, industrializace a urbanizace a je úzce spjata s používáním prostředků masové komunikace.*“¹

Základními rysy, které dle A. Kłoskowské vystihují masovou kulturu, jsou dvě kritéria: kvantitativní a standardizační. Aby došlo k naplnění těchto kritérií, musí být splněna základní podmínka, kterou je rychlá komunikace širokému obsahu. Z kritického pohledu lze masovou kulturu pejorativně označit za kulturu, která je ovládána zbožním principem. Stojí proti vysoké kultuře a autentické kultuře lidové. Mezi klíčové pojmy v problematice masové kultury patří *masa* (velký soubor, který není diferencovaný a postrádá pořádek), *masová komunikace* (komunikační aktivity, které se dějí prostřednictvím masových médií) a *masové publikum* (početné, rozptýlené, anonymní a heterogenní).

Velmi rozšířeným a všemi diskutovaným problémem se stala hodnota masové kultury. Ve své práci se chci zabývat některými jejími aspekty v kontextu jejich ospravedlnění. Je totiž velmi jednoduché odsoudit masovou kulturu na základě estetických předpokladů a ani se nepokusit o její pochopení. Nemám v úmyslu vytvářet závěrečné soudy, které by mohly být směrodatné. Pouze chci uvést několik bodů druhé tváře masové kultury – té pozitivní.

Již od svého počátku je úroveň masové kultury vystavena negativnímu hodnocení. Umberto Eco ve své knize *Skeptikové a těšitelé* říká, že ke zrodu masové kultury dochází v okamžiku, kdy kultura přestala být elitní a rozšířila se mezi všechny společenské vrstvy. Z toho vyplývá, že jakousi povinností masové kultury je srozumitelnost velmi širokému spektru konzumentů. Pro splnění tohoto

---

¹ Kolektiv autorů. *Velký sociologický slovník – 1. díl*. Praha: Karolinum, 1996.

předpokladu musí logicky vycházet z nejnižší úrovně vzdělání a vkusu svých potencionálních spotřebitelů. Proto preferuje nenáročné žánry a obsahy. Právě tento fakt kritici masové kultury považují za jeden z jejích největších nedostatků.

Tato kritika je z pohledu estetické analýzy oprávněná. Na druhé straně je ale tento pohled příliš zaujatý. Masová kultura jako prostředek masové komunikace obsahuje také prvky informační a poznávací. Až rozbor celého komplexu by umožnil úplný obraz a na to by neměl kritik zapomínat. Díky masové kultuře, tedy i masmédiím, má člověk rychle a snadno dostupné informace, které by se k němu dostaly až s velkým zpožděním nebo vůbec. Málo kdo si v dnešní době dokáže představit tuto situaci.

Negativní postoj zaujímají kritici také vůči jednosměrné masové komunikaci bez zpětné vazby. Nicméně mnoho příjemců formou e-mailů, či sociálních sítí proniká k tvůrcům a organizátorům masové kultury. V dnešní době špičkových technologií není zpětná vazba problémem. Otázkou ovšem zůstává, do jaké míry je určující pro charakter masové kultury?

Jednou z dalších možných složek masové kultury, která uspokojuje zájmy a potřeby člověka, jsou seriály plné rodinných příběhů. Odpůrci je označí jako brak, ale ze sociologického hlediska mají pro společnost velmi přínosný vliv. Mohou pomoci objasnit a regulovat rodinné či přátelské vztahy. Stávají se tak jakýmsi modelem mezilidských vztahů. Dále je účinné jejich psychologické působení. Příběhy postav různého charakteru umožňují člověku identifikaci s nimi, současně ale vzniká dostatečný odstup, který nevzbuzuje přemýšlení o osobních záležitostech.

Dalším objektem intelektuálního pohrdání masovou kulturou je charakter její zábavy. V rámci ospravedlnění lze říci, že masová zábava neslouží k hledání estetických zážitků, ale uspokojuje především psychické a sociální potřeby člověka. Jde například o snadnější socializaci a sociální integraci, kterou masová zábava ale i masová kultura obecně umožňuje.

Reálný každodenní život se ve světle masové kultury idealizuje, mění ošklivé v krásné, zlo v dobro... Masová kultura tím vyrábí svět zábavy a odpočinku. Dochází tak k psychickému uspokojení mnoha recipientů a z tohoto důvodu plní důležitou společenskou funkci.

Použitá literatura:

ECO, Umberto. *Skeptikové a těšitelé*. Praha: Agro, 2006.

Kolektiv autorů. *Velký sociologický slovník – 1. díl*. Praha: Karolinum, 1996.

KLOSKOVSKÁ, Antonina. *Masová kultura*. Praha: Svoboda, 1967.